

Odabir najpovoljnijih modela financiranja i poticajnih mjera za ulaganja u infrastrukturu širokopojasnog pristupa

Studija za Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske

Izvršni sažetak

Studeni 2012.



Ova studija napravljena je za potrebe Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, prema Ugovoru ev. br. 20-93-2012-MV-1 od 15.06.2012.

Studija i njen sadržaj predstavljaju intelektualno vlasništvo Latora d.o.o., te isti mogu biti reproducirani ili kopirani isključivo za potrebe Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture u svrhu za koju je studija isporučena, a prema odredbama Ugovora.

Lator d.o.o.
Haulikova 4
10000 Zagreb
Hrvatska

Tel: +385 (0)1 457 3831

Fax: +385 (0)1 457 3883

info@lator.hr

www.lator.hr

Izvršni sažetak

Uvod i kontekst

Širokopojasni pristup Internetu nužan je uvjet za učinkovitu uporabu ICT tehnologija. Uravnotežen razvoj širokopojasne infrastrukture na području cijele države omogućava široku uporabu ICT tehnologija među stanovništvom i bržu tranziciju prema informacijskom društvu i gospodarstvu temeljenom na znanju.

U Hrvatskoj je i dalje raširenost upotrebe širokopojasnih usluga, kao i broj širokopojasnih priključaka ispod prosječnih razina u zemljama Europske unije (EU). Isto tako, dinamika razvoja širokopojasnih pristupnih mreža nove generacije (NGA), uključujući i svjetlovodnih pristupnih mreža (FTTH), nije zadovoljavajuća. Punopravnim članstvom u EU-u Hrvatskoj će na raspolaganju biti značajna sredstva iz strukturnih i kohezijskog fonda EU-a koja se mogu iskoristiti i za poticanje izgradnje širokopojasne infrastrukture, naročito u kritičnim područjima u kojima operatori nisu spremni samostalno ulagati u infrastrukturu pod uobičajenim tržišnim uvjetima. Pristupanjem EU-u, Hrvatska će također morati slijediti i ciljeve zadane strateškim okvirom Digitalne agende za Europu, a koji se, između ostalog, odnose i na osiguranje dostupnosti NGA širokopojasne infrastrukture na cijelom državnom području do kraja 2020.

Studijom je, prema zahtjevima Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske, provedena analiza trenutnog stanja širokopojasne infrastrukture na cijelom području Hrvatske. Vodeći se dosadašnjom praksom na razini EU-a i povezanom pravnom regulativom, dani su okvirni prijedlozi programa poticajnih mjera za izgradnju širokopojasne infrastrukture u svim dijelovima Hrvatske. Programima su obuhvaćeni i modaliteti njihovog financiranja, oblikovani prema pravilima primjene državnih potpora na tržištu. Zaključno, studija daje i okvirnu procjenu potrebnih ulaganja za izgradnju napredne širokopojasne infrastrukture na cijelom području Hrvatske, uključujući i potrebnu razinu participacije javnih poticajnih sredstava.

Razvijenost širokopojasne infrastrukture

Analizom stanja širokopojasne infrastrukture na razini naselja, kao osnovnih demografskih jedinica naseljenosti, utvrđeno je da 2,2% stanovništva Hrvatske (odnosno oko 92.000 stanovnika) sredinom 2012. nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom te nemaju dostup do širokopojasnih usluga. Područja bez širokopojasne infrastrukture obuhvaćaju ukupno 1.025 naselja, većinom s manje od 200 stanovnika, u pravilu smještenih u brdsko-planinskim i područjima stradalim u Domovinskom ratu te na otocima. Najveći udjeli stanovništva koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom po županijama

utvrđeni su u Ličko-senjskoj, Šibensko-kninskoj, Karlovačkoj, Brodsko-posavskoj i Zadarskoj županiji (Tablica 1).

Tablica 1 – Udjeli stanovništva koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom po županijama

Županija	Udio stanovništva županije koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom	Ukupni broj stanovnika u županiji koje nije pokriveno širokopojasnom infrastrukturom
UKUPNO REPUBLIKA HRVATSKA	2,2%	92.115
Ličko-senjska	10,7%	5.437
Šibensko-kninska	10,3%	11.238
Karlovačka	7,4%	9.591
Brodsko-posavska	7,2%	11.398
Zadarska	6,7%	11.394
Zagrebačka	3,1%	9.928
Bjelovarsko-bilogorska	2,5%	2.992
Sisačko-moslavačka	2,4%	4.237
Požeško-slavonska	2,0%	1.570
Osječko-baranjska	2,0%	6.092
Vukovarsko-srijemska	1,8%	3.293
Virovitičko-podravska	1,6%	1.332
Istarska	1,3%	2.649
Splitsko-dalmatinska	1,0%	4.688
Varaždinska	1,0%	1.752
Krapinsko-zagorska	0,8%	1.085
Primorsko-goranska	0,5%	1.491
Dubrovačko-neretvanska	0,5%	566
Grad Zagreb	0,2%	1.368
Koprivničko-križevačka	0,0%	14
Međimurska	0%	0

Razvoj NGA širokopojasne infrastrukture, koja omogućuje pristup brzinama od minimalno 30 Mbit/s, u Hrvatskoj je tek u početnoj fazi. HT, kao bivši monopolistički operator, izgradio je određeni broj svjetlovodnih priključaka (FTTH) u najgušće naseljenim dijelovima velikih hrvatskih gradova i općini Bistra pored Zaprešića. HT-ova, uz FTTH mreže ostalih operatora, koje su brojem priključaka i prostornim obuhvatom daleko manje, pokrivaju najviše do 15% stanovništva Hrvatske.

Poticanje izgradnje širokopojasne infrastrukture

Državne mjere poticanja izgradnje širokopojasne infrastrukture mogu uključivati i državne potpore, u skladu s općenitim pravilima o državnim potporama na razini EU-a. Ista pravila detaljnije su razrađena slijedom dosadašnje prakse u državama EU-a te formalizirana unutar *Smjernica o državnim potporama koja se odnose na brzi razvoj širokopojasnih mreža*, koje su prenesene kroz istoimenu *Odluku* i u hrvatski pravni sustav. Državne potpore u pravilu su opravdane ako pozitivni učinci primjene potpora, što u kontekstu širokopojasnog pristupa podrazumijeva dostupnost infrastrukture na cijelom nacionalnom području, prevladavaju nad negativnim učincima vezanim uz potencijalno narušavanje tržišnog natjecanja, odnosno davanja prednosti privatnim operatorima korisnicima potpora.

U sustavu pravila državnih potpora za širokopojasnu infrastrukturu razrađena je i trobojna kategorizacija ciljanih područja primjene potpora. Bijela područja obuhvaćaju područja u kojima nije dostupan širokopojasni pristup, odnosno u kojima ne postoji adekvatna širokopojasna infrastruktura. Siva područja odnose se na područja u kojima samo jedan operator nudi širokopojasne usluge, ili usluge nudi više operatora, ali uz nedostatnu razinu tržišnog natjecanja, što za posljedicu ima neodgovarajuću ponudu širokopojasnih usluga za krajnje korisnike, u pogledu kvalitete i cijena usluga. Crna područja obuhvaćaju područja u kojima barem dva operatora nude širokopojasne usluge, uz zadovoljavajuću razinu tržišnog natjecanja, odnosno kvalitete i cijene usluga za krajnje korisnike. Kategorizacija boja područja može biti izvedena s obzirom na osnovni (tradicionalni) širokopojasni pristup, odnosno NGA širokopojasni pristup. Državne potpore opravdane su u bijelim i većim dijelom u sivim područjima, dok u crnim područjima nisu opravdane.

Studijom je izvedena kategorizacija boja područja u Hrvatskoj s obzirom na tradicionalni i NGA širokopojasni pristup. Rezultati kategorizacije prikazani su na razini svih naselja u Hrvatskoj unutar Priloga A studije. Tablica 2 daje pregled zastupljenosti stanovništva Hrvatske po bojama područja, s obzirom na osnovni širokopojasni pristup. Crna područja u pravilu obuhvaćaju naselja s više od 2.000 stanovnika, dok su bijela područja najčešće naselja s manje od 200 stanovnika.

Tablica 2 – Populacijska zastupljenost bijelih, sivih i crnih područja s obzirom na osnovni širokopojasni pristup

Područja	Broj stanovnika	Udio u ukupnom stanovništvu Hrvatske
bijela	92.115	2,2%
siva	1.842.414	43,1%
crna	2.338.249	54,7%

U pogledu NGA širokopojasnog pristupa većina Hrvatske je NGA bijela, s izuzetkom četiri najveća grada (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek) te općine Bistra, koji su kategorizirani kao NGA sivi.

Projekti poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture mogu biti izvedeni kroz nekoliko investicijskih modela, koji su definirani prema odnosima tijela javnih vlasti i privatnih poduzetnika (operatora) u projektu. Ti odnosi obuhvaćaju investicijske udjele, odgovornosti za izgradnju i upravljanje infrastrukturom, te stjecanje i zadržavanje vlasništva nad izgrađenom infrastrukturom. U praksi se najčešće koriste slijedeći investicijski modeli:

- **Privatni DBO model** – obuhvaća slučajeve u kojima se privatnim operatorima, korisnicima potpora, daje pravo izgradnje i upravljanja infrastrukturom, uz trajno zadržavanje vlasništva nad tako izgrađenom infrastrukturom. Ovaj model ne zahtijeva značajniji angažman tijela javne vlasti u provedbi projekata. Pri tome je zaštita javnog interesa općenito ograničena, budući da infrastruktura koja je izgrađena uz poticaje ostaje u vlasništvu privatnog operatora.
- **Model vanjskih usluga (*outsourcing*)** – model sličan privatnom DBO modelu, s tom razlikom da infrastruktura izgrađena poticajima nakon isteka ugovora o vanjskim uslugama ostaje u javnom vlasništvu.
- **Model zajedničkog ulaganja** – podrazumijeva zajednički investicijski poduhvat tijela javne vlasti i privatnih operatora, eventualno uz financijsko sudjelovanje institucionalnih investitora. Modelom je moguće uravnotežiti javni interes (pokrivenost širokopojasnom infrastrukturom) i interese privatnih ulagača (ostvarenje ekonomske dobiti).
- **Javni DBO model** – ovaj model obuhvaća sve slučajeve u kojima je kompletna provedba izgradnje širokopojasne infrastrukture pod nadzorom tijela javne vlasti, pri čemu vlasništvo nad izgrađenom infrastrukturom ostaje u trajnom javnom vlasništvu. Model javnog DBO-a zahtijeva značajan angažman administrativnih i tehničkih kapaciteta unutar tijela javne vlasti, no istovremeno omogućuje dugoročno očuvanje javnog interesa.

Javni DBO model prikladan je u slučajevima u kojima bi primjena bilo kojeg drugog modela omogućila davanje prevelike prednosti pojedinačnom operatoru, kao što su slučajevi izgradnje temeljne infrastrukture (npr. distributivne telekomunikacijske kanalizacije – DTK), odnosno izgradnje ekonomski neodržive infrastrukture (npr. veze prema naseljima u rijetko naseljenim područjima). S druge strane, privatni DBO model prikladan je u slučajevima u kojima privatni operatori već posjeduju temeljnu infrastrukturu (npr. parična pristupna mreža ili radijska pristupna mreža), te je primjenom državnih potpora moguće unaprijediti istu infrastrukturu u svrhu ostvarenja javnog interesa. Model zajedničkog ulaganja u pravilu

se primjenjuje u područjima u kojima postoje održivi poslovni modeli izgradnje širokopojasne infrastrukture, pri čemu tijela javne vlasti (prvenstveno na lokalnoj razini) participacijom u projektu olakšavaju privatnim operatorima ulaganja u infrastrukturu (primjena modela zajedničkog ulaganja u pravilu se ne smatra državnom potporom). Isto tako, unutar pojedinačnog projekta, moguće je kombinirati više investicijskih modela (npr. izgradnja temeljne DTK infrastrukture modelom javnog DBO-a, te prepuštanje prava upravljanja tako izgrađene infrastrukture privatnom operatoru putem modela vanjskih usluga).

Izvore financiranja u projektima poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture, moguće je podijeliti u tri osnovne skupine:

- **Javna sredstva** – obuhvaćaju sva proračunska sredstva na nacionalnoj razini, razini regionalne (područne) samouprave (županije) te lokalnoj razini (gradovi i općine), kao i sva sredstva koja su investirana od strane tvrtki u javnom vlasništvu. Osim toga, javnim sredstvima smatraju se i sredstva iz EU strukturnih fondova (Europski fond za regionalni razvoj (EFRR/engl. ERDF) i Europski socijalni fond (ESF)) te EU kohezijskog fonda (KF/engl. CF). Punopravnim članstvom u EU-u, Hrvatska će imati mogućnost sufinanciranja potpora u projektima izgradnje širokopojasne infrastrukture s najvećim udjelom do 85%, dok će preostala sredstva biti posebno osigurati iz proračunskih izvora u Hrvatskoj.
- **Privatna sredstva** – obuhvaćaju sredstva privatnih operatora na tržištu elektroničkih komunikacija te, eventualno, sredstva krajnjih korisnika koji mogu biti uključeni u sufinanciranje izgradnje širokopojasne infrastrukture (uobičajeno krajnjih segmenata pristupne mreže na manjim područjima).
- **Sredstva institucionalnih investitora** – institucionalnim investitorima smatraju se banke te razni oblici investicijskih fondova, uključujući i socijalne i mirovinske fondove. Budući da je njihov primarni interes ostvarenje ekonomske dobiti, institucionalni investitori pojavljuju se kao suinvestitori projekata izgradnje širokopojasne infrastrukture samo u najgušće naseljenim područjima (u pravilu crna područja) u kojima postoje održivi poslovni modeli. Banke mogu općenito biti uključene u projekte kao kreditori proračuna, iz kojih se osiguravaju javna sredstva potrebna za izvođenje projekata.

Udio potpora, a s time i udio javnih sredstava u financiranju projekata, povećavaju se prema rjeđe naseljenim područjima (u pravilu bijelim područjima) te dosežu i 100%. Nasuprot tome, udio privatnih sredstava operatora povećava se prema gušće naseljenim područjima (siva i crna područja), pri čemu opada i udio javnih sredstava u financiranju projekata. U crnim područjima javna sredstva mogu biti uložena i pod uobičajenim tržišnim uvjetima (pri čemu ista ne predstavljaju državne potpore), zajedno sa sredstvima privatnih operatora i institucionalnih investitora.

Prijedlozi programa poticajnih mjera izgradnje širokopojasne infrastrukture

Programi poticajnih mjera izgradnje širokopojasne infrastrukture strukturirani su prema ciljanim područjima primjene, odnosno prema kategorizaciji dijelova Hrvatske u odnosu na stanje osnovnog širokopojasnog pristupa (tradicionalna bijela, siva i crna područja). Dodatno, unutar crnih i bijelih područja napravljena je dodatna podjela u dvije podskupine područja, radi dodatne diferencijacije područja prema gustoći naseljenosti (najveći gradovi i svi ostali manji gradovi unutar crnih područja, odnosno naselja s manje od 50 stanovnika te sva ostala naselja u bijelim područjima).

Polazište za predložene programe bilo je ostvarenje kratkoročnog cilja 100% populacijske pokrivenosti Hrvatske osnovnim širokopojasnim pristupom u roku od najviše 3 godine (do kraja 2015.), odnosno 100% pokrivenosti NGA širokopojasnim pristupom do kraja 2020., u skladu s ciljevima Digitalne agende (pri tome 100% populacijska pokrivenost brzim širokopojasnim priključcima (najmanje 30 Mbit/s) te 50% pokrivenost ultrabrzim priključcima (najmanje 100 Mbit/s)). Relativno malo odstupanje od ovih ciljeva predlaže se samo za bijela područja u kojima se nalaze naselja s manje od 50 stanovnika (0,3% od ukupnog stanovništva Hrvatske), u kojima je cilj ostvariti samo pokrivenost osnovnim širokopojasnim pristupom (izgledno izvedenim putem bežičnih tehnologija). Takvo odstupanje posljedica je neizvjesne, odnosno izrazito male potražnje za širokopojasnim uslugama u ovoj skupini područja, uzrokovane nepovoljnom demografskom strukturom i trendovima.

Tablica 3 pregledno prikazuje prijedloge programa poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture, prema karakterističnim parametrima (ciljano područje, udio stanovništva Hrvatske obuhvaćenog programom, ciljani dio mreže i razina širokopojasnog pristupa, optimalni investicijski i poslovni model, mogući izvori financiranja uz procjene ukupno potrebnih investicijskih sredstava i participacije javnih sredstava u programu). Programi koji uključuju državne potpore označeni su kao PDP (programi 1-5), pri čemu je program PDP1 podijeljen dodatno u dva potprograma (PDP1a i PDP1b, za bijela, odnosno siva područja).

Vezano na prijedloge programa, studijom se predlaže i provedba programa kroz tri prioritetne faze:

- **Faza I** – obuhvaćene pristupne i agregacijske mreže u tradicionalnim bijelim područjima (programi PDP1a, PDP2 i PDP3);
- **Faza II** – obuhvaćena agregacijska mreža u tradicionalnim sivim područjima (program PDP1b);
- **Faza III** – obuhvaćene pristupne mreže u tradicionalnim sivim i crnim područjima (PDP4, PDP5 i P6).

Tablica 3 – Pregled prijedloga programa poticajnih mjera izgradnje širokopojasne infrastrukture

	PDP1	PDP2	PDP3	PDP4	PDP5	P6
Ciljana područja	PDP1a: Bijela područja – naselja s više od 50 stan. PDP1b: Siva područja	Bijela područja - naselja s više od 50 stan.	Bijela područja - naselja s manje od 50 stan.	Siva područja	Crna područja - naselja od 2.000 do 50.000 stan.	Crna područja - najveći gradovi s više od 50.000 stan.
Broj stanovnika (udio u uk. stanovništvu Hrvatske)	PDP1a: 81.000 (1,9%) PDP1b: 1.840.000 (43,1%)	81.000 (1,9%)	11.000 (0,3%)	1.840.000 (43,1%)	1.050.000 (24,4%)	1.300.000 (30,3%)
Dio mreže	Agregacijske veze	Pristupna mreža	Pristupna i agregacijska mreža	Pristupna mreža	Pristupna mreža	Pristupna mreža
Razina širokopojasnog pristupa	Brzi (mogućnost naknadne nadogradnje na ultrabrzi)	Brzi (u početku prihvatljiv i osnovni uz obvezu kasnije nadogradnje)	Osnovni	Brzi	Ultrabrzi (u početku prihvatljiv i brzi uz obvezu kasnije nadogradnje)	Ultrabrzi (u početku prihvatljiv i brzi uz obvezu kasnije nadogradnje)
Optimalni/mogući investicijski modeli	Javni DBO	Privatni DBO	Privatni DBO	Privatni DBO	Vanjske usluge Privatni DBO Javni DBO	Zajedničko ulaganje

	PDP1	PDP2	PDP3	PDP4	PDP5	P6
Izvori financiranja	Javni (državni i/li regionalni proračuni, EU fondovi)	Javni (državni i/li regionalni proračuni, EU fondovi) Privatni (operator izravni korisnik potpora u programu)	Javni (državni i/li regionalni proračuni, EU fondovi) Privatni (operator izravni korisnik potpora u programu)	Javni (državni i/li regionalni proračuni, EU fondovi) Privatni (operator izravni korisnik potpora u programu)	Javni (lokalni i/li regionalni proračuni, EU fondovi) Institucionalni (banke kao kreditori proračuna) Privatni (operator izravni korisnik potpora ili privatni partner)	Javni (lokalni proračuni, EU fondovi – CEF) Institucionalni (investicijski fondovi, banke) Privatni (operatori kao privatni partneri)
Poslovni model	Veleprodajni	Veleprodajni Maloprodajni	Vertikalno integrirani	Veleprodajni Maloprodajni	Veleprodajni (isključivo)	Veleprodajni Maloprodajni
Potrebna investicijska sredstva u programu	PDP1a: 441 mil.kn PDP1b: 4.167 mil.kn	71 mil.kn	252 mil.kn	1.067 mil.kn	3.647 mil.kn	2.361 mil.kn
Očekivani udio sufinanciranja iz javnih sredstava	do 100%	do 70%	do 100%	do 55%	do 35%	do 30%

Pregled potrebnih financijskih sredstava

Tablica 4 daje pregled procjene potrebnih financijskih sredstava za provedbu programa, što obuhvaća ukupna investicijska sredstva, javna sredstva (uključujući i sredstva državnih potpora unutar kojih i sredstva iz EU fondova), te očekivanu razinu sredstava privatnih i institucionalnih investitora koji će biti uključeni u projekte poticane izgradnje širokopojasne infrastrukture.

Tablica 4 – Procjena potrebnih investicijskih sredstava za ostvarenje programa poticajnih mjera izgradnje širokopojasne infrastrukture

		Najnepovoljniji slučaj (<i>worst-case</i>)	Najpovoljniji slučaj (<i>best case</i>)
I.	UKUPNA ULAGANJA	12,01 mlrd kn	7,65 mlrd kn
I.A	<i>od toga javna sredstva</i>	<i>7,44 mlrd kn</i>	<i>4,63 mlrd kn</i>
I.A.1	državne potpore	6,73 mlrd kn	4,35 mlrd kn
I.A.1.a	- iz EU fondova (€)	5,72 mlrd kn (760 mil. €)	3,70 mlrd kn (493 mil. €)
I.A.1.b	- iz lokalnih sredstava	1,01 mlrd kn	0,65 mlrd kn
I.A.2	javna sredstva uložena pod tržišnim uvjetima	0,71 mlrd kn	0,28 mlrd kn
I.B	<i>od toga sredstva privatnih i institucionalnih investitora</i>	<i>4,57 mlrd kn</i>	<i>3,02 mlrd kn</i>

Unutar tablice prikazani su najnepovoljniji slučaj (*worst case*), odnosno najpovoljniji slučaj (*best case*). Najpovoljniji slučaj, u odnosu na najveće procijenjene razine sredstava u najnepovoljnijem slučaju, pretpostavlja mogućnost ostvarenja određenih ušteda u programima, i to:

- zbog djelomičnog korištenja postojeće infrastrukture u vlasništvu javnih tvrtki (za ostvarenje agregacijskih veza u programu PDP1);
- zbog očekivane spremnosti operatora da, po ostvarenju programa PDP1, samostalno ulažu u pristupne mreže u dijelu tradicionalnih bijelih i sivih područja, čime bi se smanjio obuhvat programa PDP2 i PDP4;
- zbog mogućnosti korištenja postojeće infrastrukture (prvenstveno DTK) unutar većih urbanih naselja, za potrebe provedbe programa PDP5 i P6;

- zbog spremnosti operatora da s uvećanim udjelima investiraju u pristupne mreže u najvećim urbanim naseljima, čime bi se smanjila potrebna participacija javnih sredstava u programu P6.

Preporuke za daljnje korake

Provedba državnih mjera poticanja izgradnje širokopojasne infrastrukture nalaže suradnju svih tijela javnih vlasti koja su, po svom djelokrugu, odgovorna za pojedine aspekte o kojima ovisi uspješna provedba državnih mjera. To, u svakom slučaju, uključuje ministarstva nadležna za sektore elektroničkih komunikacija, regionalni razvoj i alokaciju sredstava iz fondova EU-a te nacionalno regulatorno tijelo za elektroničke komunikacije (HAKOM), tijela regionalne (područne) samouprave (županije) i tijela lokalne samouprave (gradovi i općine). Pri tome je poželjan jači angažman administrativno i proračunski većih jedinica lokalne samouprave (veći gradovi u Hrvatskoj).

Daljnji koraci provedbe državnih mjera poticanja izgradnje širokopojasne infrastrukture neizostavno moraju obuhvatiti i detaljniju razradu prijedloga programa iznesenih unutar ove studije, definiranje strateških i provedbenih okvira unutar formalnih dokumenata vezanih uz korištenje sredstava iz EU fondova (Nacionalni strateški referentni okvir – NSRO i relevantni Operativni program - OP za širokopojasnu infrastrukturu), uključujući i financijska sredstva koja će biti namijenjena programima poticanja izgradnje širokopojasne infrastrukture unutar cjelokupnog iznosa sredstava EU fondova dostupnih Hrvatskoj u idućem višegodišnjem proračunskom okviru (2014.-2020.).

Daljnji koraci također podrazumijevaju i definiranje operativnih odgovornosti za provedbu programa unutar tijela javnih vlasti, uključujući i procedure odobrenja programa od strane tijela EU-a, a vezano uz pravila primjene državnih potpora. Pri tome je poželjno definiranje tzv. okvirnih programa na državnoj razini za bijela i siva područja, uz eventualno delegiranje provedbe istih programa na nižu županijsku razinu. Takav pristup može rezultirati primjenom unificiranih investicijskih i poslovnih rješenja za projekte u cijeloj Hrvatskoj te optimizirati potrebne administrativne kapacitete tijela javne vlasti. To je posebno bitno uzevši u obzir činjenicu da takvi kapaciteti u pravilu nisu dostupni u dovoljnoj mjeri u manjim jedinicama lokalne samouprave, koje se većinom i nalaze u kritičnim bijelim i sivim područjima.